

БЕЗВЪЗМЕЗДНО ФИНАНСИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ

ЗНАЧЕНИЕ НА ГРАНТОВИТЕ СХЕМИ ОТ ПРЕХОДА НАСАМ

Този анализ е създаден с подкрепата на Фондация „Институт Отворено общество – София“ (ИООС). Изразените възгледи и мнения са единствено на авторите и не отразяват непременно тези на ИООС. ИООС и неговите ръководители и служители не могат да бъдат държани отговорни за тях.

СЪДЪРЖАНИЕ

Обобщение и основни наблюдения.....	4
Въведение и методология.....	7
Значение на чуждестранното финансиране	7
Чуждестранно финансиране в България.....	8
Финансиране от Европейския съюз.....	8
Финансиране от европейски държави.....	17
Финансиране от други страни	21
Заключение.....	24
Използвани източници	25

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ	Агенция по заетостта
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
АСП	Агенция за социално подпомагане
БВП	Брутен вътрешен продукт
БНБ	Българска народна банка
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ВРБС	Второстепенни разпоредители с бюджетни средства
ГД	Главна дирекция
ГДГП	Главна дирекция „Гранична полиция“
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДАБ	Държавна агенция за бежанците
ДФЗ	Държавен фонд Земеделие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИП	Европейско икономическо пространство
ЕИФ	Европейски инвестиционен фонд
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФГЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗПЗП	Закон за подпомагане на земеделските производители
ИА	Изпълнителна агенция
ИАНМСП	Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС
КПНС	Културно предприемачество, наследство и сътрудничество
МВР	Министерство на вътрешните работи
МВУ	Механизъм за възстановяване и устойчивост
МВФ	Международен валутен фонд
МЕУ	Министерство на електронното управление
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОН	Министерство на образованието и науката
МПДРА	Програма за морско дело, рибарство и аквакултури
МРНБПУТ	Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвимите групи
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
МТ	Министерство на туризма
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НКЖИ	Национална компания „Железопътна инфраструктура“
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО	Неправителствена организация

НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСПБЗН	Национална служба „Пожарна безопасност и защита на населението“
НФМ	Норвежки финансов механизъм
ООСКП	Опазване на околната среда и климатични промени
ОП	Оперативна програма
ОПДУ	Оперативна програма „Добро управление“
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПИМСП	Оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“
ОПК	Оперативна програма „Конкурентоспособност“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОПТ	Оперативна програма „Транспорт“
ОПТП	Оперативна програма „Техническа помощ“
ОПТТИ	Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“
ОПХ	Оперативна програма „Храни“
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПКИП	Програма Конкурентоспособност и иновации в предприятията
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ПНИИДИТ	Програма Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
ПО	Програма Образование
ПОС	Програма Околна среда
ПРБИУГВП	Програма на Република България по Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика
ПРБФВС	Програма на Република България по фонд „Вътрешна сигурност“
ПРБФУМИ	Програма на Република България по фонд „Убежище, миграция и интеграция“
ПРР	Програма Развитие на регионите
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПРЧР	Програма Развитие на човешките ресурси
ПТП	Програма Техническа помощ
ПТС	Програма Транспортна свързаност
ПФИ	Преходен финансов инструмент
ПХ	Програма Храни и основно материално подпомагане
РМП	Републиканска пътна мрежа
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ФВС	Фонд „Вътрешна сигурност“
ФМФИБ	Фонд мениджър на финансови инструменти в България
ФНФ	Фонд на фондовете
ФСЕС	Фонд „Сигурност на електроенергийната система“
ФУМИ	Фонд „Убежище, миграция и интеграция“
ЦГЧ	Централна градска част
ЦИЕ	Централна и Източна Европа

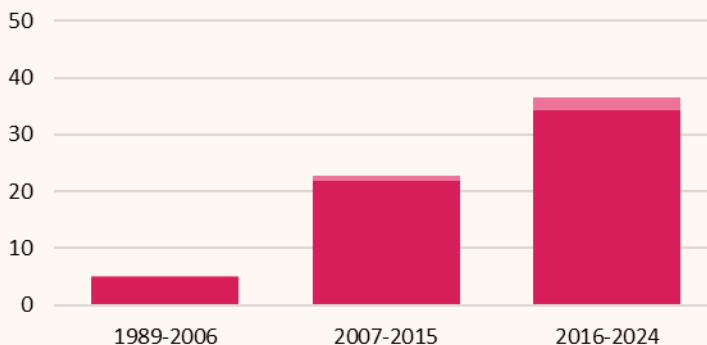
ОБОБЩЕНИЕ И ОСНОВНИ НАБЛЮДЕНИЯ

След началото на прехода през 1989 г. до края на 2024 г. България получава близо 70 млрд. лв. безвъзмездно финансиране. Голяма част от него е по линия на предприсъединителните фондове на ЕС и в последствие - по оперативните програми, но страната получава грантове и от други държави (както европейски, така и трети страни).

Сумата на полученото безвъзмездно финансиране нараства експоненциално през годините, като за последното десетилетие са съсредоточени над половината от грантовете.

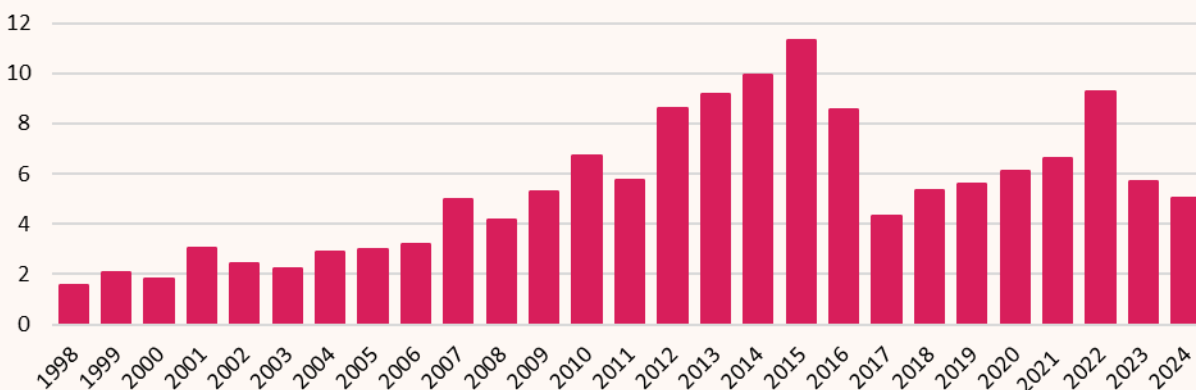
Получените суми нарастват и като дял от brutния вътрешен продукт на страната. Докато в началото на периода безвъзмездното финансиране не достига и стотна от БВП на страната, през последното десетилетие то е около 3% от средногодишния БВП.

Безвъзмездно финансиране в България по периоди, 1989-2024 г., млрд. лв.
Източник: ИПИ

Като дял от приходите в държавния бюджет схемите на безвъзмездно финансиране (помощи и дарения по консолидираната фискална програма и средства по линия на ОСП) през последните години са около 5-6%. Основната част от тях отново следват изплатените средства по линия на членството на страната в ЕС. Преди 2007 г. делът на помощите е около 2-3% от приходите в бюджета. Пиковите от 10 и повече процента през 2015 и 2022 г. пък маркират края на програмните периоди на получаваните европейски средства.

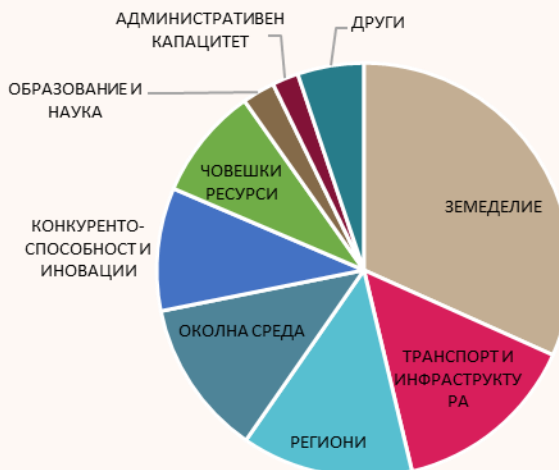
Дял на приходите от помощи и дарения и средства по ОСП от общите приходи в консолидираната фискална програма, %
Източник: ИПИ по данни на МФ

Отделянето на безвъзмездно получените средства по сектори показва голямото разнообразие на подкрепата в различни сфери на социалния и икономически живот в България. Прави впечатление, че грантовете от отделни държави са насочени предимно към развитие на човешките ресурси в страната, основно образование и здравеопазване, докато тези по линия на Европейския съюз в голяма степен засягат земеделието и развитието на селските райони, основно чрез Общата селскостопанска политика, както и инфраструктурата и околната среда, основно чрез оперативните програми и предприсъединителните фондове.

Безвъзмездно финансиране в България по сектори, 1989-2024 г., %

Източник: ИПИ

Около 1/3 от безвъзмездното финансиране е за земеделие. Между 10 и 15% е за всеки от секторите на инфраструктурата и транспорта, регионите и селските райони, околната среда и конкурентоспособността и иновациите. Близко 10% са средствата за човешки ресурси.

Разглеждането на полученото безвъзмездно финансиране в България показва голямото му значение за страната. Още от началото на прехода грантовете влияят на развитието на всички сектори в страната, способстват за развитие на административния капацитет и институциите и са значим катализатор за реформи.

ОСНОВНИ НАБЛЮДЕНИЯ

Общият обем на полученото безвъзмездно финансиране в България от началото на прехода до 2024 г. е близо **70 млрд. лева**.

Получените безвъзмездни средства нарастват през годините. През последното десетилетие се концентрират над половината от всички грантове и формират **около 3% от годишния БВП** и около 9% от приходите в националния бюджет.

Над 90% от средствата са по линия на членството на страната в **Европейския съюз**, като най-много е безвъзмездното финансиране по оперативните програми (около 35 млрд. лева) и по Общата селскостопанска политика (около 20 млрд. лева).

Страната получава безвъзмездно финансиране и от **редица отделни държави** – САЩ, Норвегия, Швейцария, Германия, Великобритания, Франция, Япония.

Най-голяма част от средствата са насочени към областите с икономически **добре развити центрове** – София, Пловдив, Бургас.

Основните получатели са **държавни институции, министерства, общини**, образователни и културни институции.

Най-голям дял от безвъзмездното финансиране се усвоява в секторите на **селското стопанство (около 1/3), инфраструктурата (около 10-15%)**, околната среда, регионалното развитие, иновациите и повишаването на конкурентоспособността.

Най-скъпите проекти са за **софийското метро**, автомагистралите Тракия и Струма, тунел „Железница“, депа за отпадъци, водни цикли и модернизация на жп транспорта.

Най-многобройни пък са проектите, свързани с **образованието**, човешките ресурси, иновациите и социалните дейности.

Безвъзмездното финансиране се явява **ключов катализатор** за икономическо и институционално развитие на България. То допринася за инфраструктурна модернизация, социална подкрепа, институционални реформи и регионално сближаване. Международната помощ извън ЕС допълва финансирането в чувствителни сфери като граждански права, култура, образование и здраве.

ВЪВЕДЕНИЕ И МЕТОДОЛОГИЯ

Изследването е фокусирано върху **количествена** оценка на полученото от български публични и частни бенефициенти безвъзмездно финансиране от външни източници от началото на прехода до края на 2024 година. Качествена оценка за ефектите от външното за страната финансиране, включително и непреките въздействия върху институционалната среда, корупцията и други е изключително трудна задача по ред причини; за финансирането от ЕС министерство на финансите обаче публикува оценки на макроикономическите ефекти¹.

Проучването се базира на данни за действително изплатените средства без да е включено националното съучастие. Когато информацията за средствата е във валута, те са преизчислени по съответния средногодишен курс на БНБ и МВФ.

Изследваните грантови схеми не претендират за изчерпателност, тъй като зависят от достъпността на отчетните документи и данни. Не са включени и тези, които са насочени към получатели от различни държави и конкретната сума, насочена към България не може да се отдели.

ЗНАЧЕНИЕ НА ЧУЖДЕСТРАННОТО ФИНАНСИРАНЕ

Членство на България в Европейския съюз

Членството на България в Европейския съюз е свързано с множество политики за подпомагане и сближаване – основно чрез предприсъединителните фондове преди присъединяването на страната към Съюза и оперативните програми след него.

Финансирането от ЕС през годините е огромен източник на средства за публични инвестиции, насочени към икономическо развитие, модернизация на инфраструктурата, укрепване на административния капацитет, социална подкрепа и образование, подобрена свързаност с Европа.

Без тези средства редица проекти и реформи не биха били възможни за осъществяване в този период. Членството на България в ЕС е стратегически актив, който не само носи финансови ползи, но и поставя страната в сърцето на европейския процес – с възможности за развитие, интеграция и стабилност. Политиките на сближаване и програмите за финансиране са основният инструмент, чрез който това се случва.

Филантропия

Филантропията е доброволно даряване на средства, време, умения или ресурси с цел подобряване на благосъстоянието на други хора или на обществото като цяло. Тя може да се изразява чрез благотворителност, социални инициативи, създаване на фондации, дарения за образование, здравеопазване, култура и други обществени каузи.

Филантропията често компенсира недостига на държавно финансиране в сектори като образование, здравеопазване и социални грижи. В допълнение, докато държавните институции се нуждаят от време и се изисква преминаване през определен процес на вземане на решения, стратегическо планиране и организация, за да реагират, филантропските организации често действат по-гъвкаво и иновативно. Те могат да се намесят бързо при бедствия, кризи или в помощ

¹ Виж тук: Макроикономически ефекти от усвояването на средствата от ЕС „Фондове на ЕС в България: Оценка на макроикономическите ефекти от изпълнението на програмите, съфинансирани със средства от Европейския съюз - септември 2022 г.“ - <https://www.minfin.bg/bg/1168>

на нововъзникнали каузи. Чрез инвестиции в местни проекти и социални предприятия се постигат и конкретни икономически ефекти (работни места, доходи, подобрена икономическата активност).

ЧУЖДЕСТРАННО ФИНАНСИРАНЕ В БЪЛГАРИЯ

Изследването се фокусира върху полученото от български публични и частни бенефициенти безвъзмездно финансиране от външни източници от началото на прехода до 2024 година. В тази връзка поотделно трябва да се разгледат както финансирането, свързано с членството на България в ЕС (преди и след присъединяването), така и това от други източници, включително институции, организации и физически лица.

Финансиране от Европейския съюз

Предприсъединителни фондове

Основните инструменти на България като страна-кандидат за присъединяване към ЕС преди 2007 г. са ФАР, ИСПА, САПАРД.

Те са насочени към:

- Модернизация на икономиката;
- Изграждане на институционален капацитет;
- Хармонизиране на законодателството с това на ЕС;
- Инвестиции в ключови сектори като инфраструктура, околна среда, земеделие и администрация.

По предприсъединителните фондове България получава общо 3,8 млрд. лв. безвъзмездна помощ до членството си в ЕС.

Програма ФАР

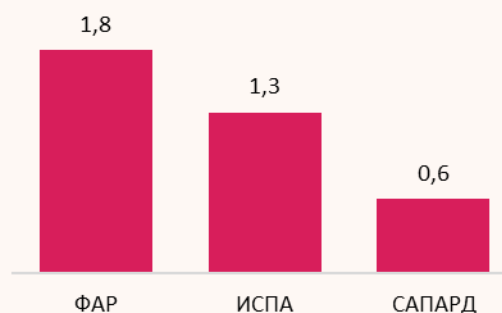
Програма ФАР (PHARE) е насочена към институционално изграждане, включително чрез сближаване на законодателството на страната до европейското и подготовка за управление на бъдещите европейски фондове, както и икономическа и социална кохезия, включително чрез модернизация на инфраструктурата, подкрепа за МСП и индустриални зони, управление на отпадъците и водите. България е получила 1,8 млрд. лв. по програма ФАР в периода 1998–2006 г. в редица разнообразни сектори. Сред големите проекти по ФАР са такива за модернизация на жп транспорт и пътища, реконструкция на летище и на ГКПП, развитие на екотуризъм, етническа интеграция, ядрена безопасност, борба срещу корупцията, укрепване на гражданското общество.

Преходен финансов инструмент

„Наследник“ на програма ФАР в условия на членство в ЕС за България е Преходният финансов инструмент (ПФИ). Основната цел на ПФИ е да продължи да предоставя финансова подкрепа за изграждане и укрепване на административния и съдебен капацитет в области, в които не могат да се финансират дейности от Структурните фондове и земеделските фондове. До началото на 2012 г. България е получила 37,3 млн. лв. по ПФИ.

Получено безвъзмездно финансиране по основните предприсъединителни програми, млрд. лв.

Източник: ИПИ по данни на МФ

Програма ИСПА

Програма ИСПА (ISPA) стартира през 2000 г. и е насочена към страните кандидатки от ЦИЕ, включително България. Около половината от бюджета на програмата е насочен към сектора на транспорта, включително рехабилитация на пътища, модернизация на железопътни линии (например жп линията Пловдив-Свиленград), изграждане на автомагистрали (например Лот 1 на АМ „Тракия“), развитие на транспортни терминали, а другата половина - към околна среда, включително пречиствателни станции за отпадъчни води (например тези в Стара Загора и Хасково), управление на отпадъци (например центърът в Кърджали), водоснабдяване и канализация. Получените от България средства по ИСПА са над 1,3 млрд. лева.

Програма САПАРД

Програма САПАРД (SAPARD) цели модернизация на селското стопанство и развитие на селските райони. Сред основните проекти по програмата са закупуване на селскостопанска техника, модернизация на стопанства и предприятия в хранително-вкусовата промишленост, подобряване на пътната инфраструктура в малки населени места, развитие на селски и еко-туризъм, изграждане на напоителни системи и екологични съоръжения. Финансовият ангажимент на Европейските общности по програма САПАРД приключва на 31 декември 2009 г. и към този момент България е получила 628,8 млн. лева.

Оперативни програми

Оперативните програми на Европейския съюз са основният инструмент за реализиране на политиката на сближаване на ЕС, която цели да намали икономическите и социалните различия между регионите в Съюза. За страни като България, тези програми са ключов механизъм за достъп до милиарди евро финансиране, насочено към развитие, модернизация и устойчив растеж.

ОП се финансират основно чрез Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд и Фондове за земеделие и рибарство (в други специализирани програми).

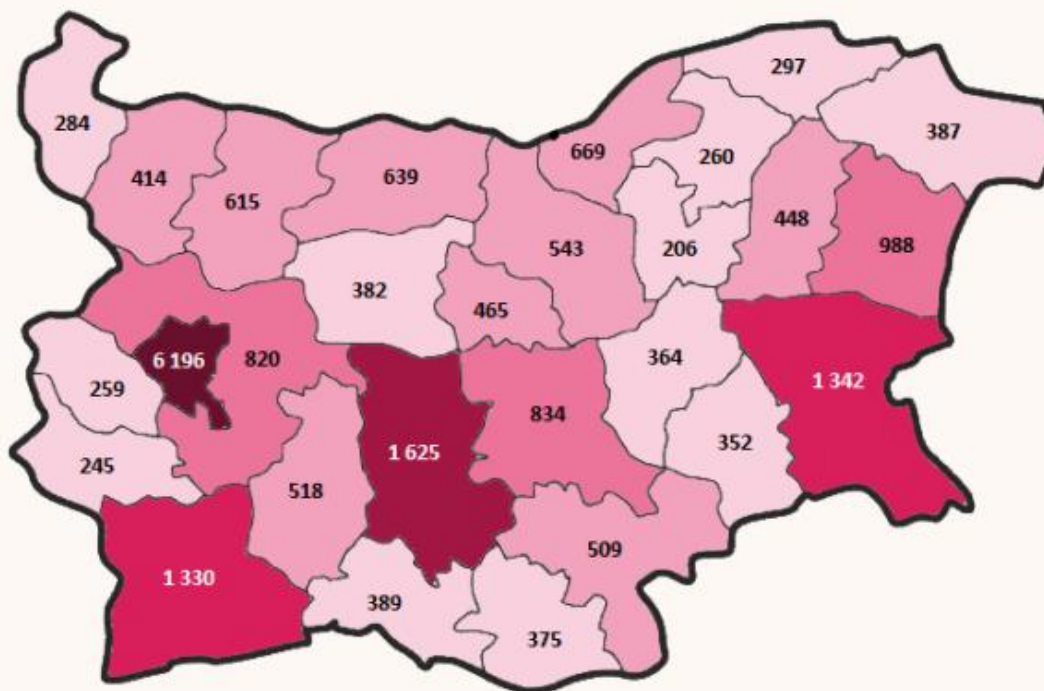
Към края на 2024 г. България е получила над 35 млрд. лв. по оперативни програми.

Разпределението на изплатените средства е неравномерно на територията на страната. Най-много са усвоените фондове в областите с икономически добре развити центрове: София-град с 6,2 млрд. лв., Пловдив – с 1,6 млрд. лв., Бургас и Благоевград – с по 1,3 млрд. лв, Бургас, Стара Загора и София – с по близо 1 млрд. лева.

Изплатени европейски средства по области към 31 декември 2024 г., млн. лв.

Източник: ИПИ по данни от ИСУН и ИСУН 2020

Най-голяма част от изплатените средства по оперативните програми са насочени към строежа на софийското метро, автомагистрала Тракия и Струма, тунел Железница, депа за отпадъци, водни цикли, училища, програми за заетост, електронно управление. Част от програмите насочват средства към подобряване на публичните услуги и инфраструктура, докато друга част от програмите финансират инвестиции и текущи дейности в частния сектор. Бизнесът, например, получава пряко средства за повишаване на конкурентоспособността чрез покупка и внедряване на технологии, машини и оборудване, а директните плащания – най-голямата схема за трансфер на безвъзмездни средства – подпомага бизнесите, занимаващи се със земеделие.

АМ ТРАКИЯ
 ЗАЕТОСТ
 ТРАМВАЙНИ МОТРИСИ - СОФИЯ
 ТУНЕЛ ЖЕЛЕЗНИЦА
 АМ СТРУМА
 ГРАДСКИ ТРАНСПОРТ - БУРГАС
 УЧИЛИЩА
 КОВИД ПОМОЩ
 СОФИЙСКО МЕТРО
 ДЕПО ЗА ОТПАДЪЦИ - СОФИЯ
 ЖП ЛИНИЯ ПЛОВДИВ-БУРГАС
 СЕВЕРНА ТАНГЕНТА
 СПЕШНА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ
 ВЪК - СТАРА ЗАГОРА
 Е-ПРАВИТЕЛСТВО

Период 2007-2013 г.

През първия програмен период, обхващащ периода 2007-2013 г., оперативните програми са общо седем. По тези ОП България реално е получила 14,8 млрд. лева. Изпълнените проекти пък са близо 12 хиляди. Най-много са реално изплатените средства в секторите на околната среда, транспорта и регионалното развитие – всеки с по над 3 млрд. лева.

Проекти (брой) и изплатени средства (лв.) по ОП, 2007-2013 г. | Източник: ИПИ по данни от ИСУН

Оперативна програма	Проекти (брой)	Реално изплатени средства (лв.)
ОП Транспорт	120	3 226 360 946,00
ОП Околна среда	528	3 401 737 970,00
ОП Регионално развитие	1 199	3 140 977 090,57
ОП Конкурентоспособност	3 154	2 218 131 726,90
ОП Техническа помощ	123	106 953 711,26
ОП Развитие на човешките ресурси	5 225	2 362 344 131,00
ОП Административен капацитет	1 451	344 533 799,00

Проектите с най-високи изплатени суми дават представа за типа на помощта, както и за основните бенефициенти. Най-скъпи са проектите в инфраструктурата и по-специално – включените в ОПТ. Основните бенефициенти пък са министерства, второстепенни разпоредители с бюджетни средства и общини (основно Столична).

Договори с най-високи изплатени суми по оперативни програми за периода 2007-2013 г. |

Източник: ИПИ по данни от ИСУН

ОП	Бенефициент	Проект	Изплатени средства, млн. лв.
ОПТ	Метрополитен ЕАД	Проект за разширение на метрото в София, I Етап – „Пътен възел „Надежда“ - Централна ж.п. гара – пл. Света Неделя - бул. Черни връх”	362,2
	АПИ	"Доизграждане на автомагистрала "Тракия", Лотове 2, 3 и 4"	503,2
	НКЖИ	"Рехабилитация на железопътна инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив-Бургас"	239,4
ОПОС	Столична община	Изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община	250,1
	Столична община	Доставка на 10 бр. метровлакове за участъците от етап 3 на проект за разширение на метрото в София: лот 1, бул. Цариградско шосе - летище София и лот 2 ж.к. Младост 1 - Бизнес парк Младост 4	80,2
	Община Бургас	Прилагане на мерки за подобряване качеството на живот в градовете Бургас, Варна, Стара Загора и Плевен	73,6
ОПРР	АПИ	Лот 70 „Северна скоростна тангента от км 0+000 до км 16+540“	186,5
	Община Бургас	Интегриран градски транспорт на Бургас	103,4
	МВР	Модернизация на структурните звена на НСПБЗН-МВР в Столичния агломерационен ареал и агломерационните ареали на 6-те най-големи града - Пловдив, Варна, Бургас, Плевен, Русе, и Ст. Загора.	95,4
ОПК	ЕИФ	Рамково и финансово споразумение между правителството на Република България, представлявано от министъра на икономиката и енергетиката, и ЕИФ за прилагане на Инициативата JEREMIE в Република България	682,6

	София Тех Парк	"Научно-технологичен парк"	67,2
	ИАНМСП	"Насърчаване на интернационализацията на българските предприятия"	23,2
ОПТП	НСОРБ	Е-ПОДЕМ - европейски проекти, общински дейности и електронен мениджмънт	10,7
	ИА "Одит на средствата от ЕС"	Осигуряване на средства за поддържане на професионален административен капацитет на Одитния орган по Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС	6,7
	АПИ	Подготовка на АПИ за изпълнение на пътни проекти през програмен период 2014-2020 г. чрез подобряване на ефективността при събирането и обработката на данни за трафика по РПМ	5,2
ОПРР	АЗ	Нов избор - развитие и реализация	289,4
	МОН	„Подобряване качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждане на целодневна организация на учебния процес“	214,4
	АЗ	Подкрепа за заетост	201,9
ОПАК	МТИТС	Надграждане на съществуващите и изграждане на нови централни системи на електронното правителство с оглед на усъвършенстване на информационно-комуникационната среда за по-добро административно обслужване на гражданите и бизнеса	18,2
	МТИТС	Развитие на административното обслужване по електронен път	18,0
	МТИТС	Подобряване на административното обслужване на потребителите чрез надграждане на централните системи на електронното правителство	10,5

Период 2014-2020 г

За втория (2014-2020 г.) програмен период България е получила общо близо 20 млрд. лв. по близо 60 хил. договора. Най-много средства – с изплатени по над 3 млрд. лв. - отново са в секторите на транспорта, околната среда и регионалното развитие с добавка на сектора на иновациите. Най-многобройни пък са договорите в сферата на иновациите и конкурентоспособността - над 35 хиляди, както и тези за развитие на селските райони (за мерки по чл. 9б, т. 2 от ЗПЗП²) – близо 12 хиляди.

Проекти (брой) и изплатени средства (лв.) по ОП, 2014-2024 г. | Източник: ИПИ по данни от ИСУН 2020

Оперативна програма	Проекти (брой)	Реално изплатени средства (лв.)
ОП Транспорт и транспортна инфраструктура	80	3 429 319 975,93
ОП Околна среда	391	3 171 523 718,36
ОП Региони в растеж	824	3 032 256 451,69
ОП Иновации и конкурентоспособност	35 338	3 255 218 904,00
ОП Наука и образование за интелигентен растеж	376	1 335 258 416,94

² Чл. 9б. За Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г. производствата пред управляващия орган или Държавен фонд "Земеделие" - Разплащателна агенция, се провеждат посредством: 2. Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕСИФ (ИСУН) по реда и при условията на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове - за останалите мерки и подмерки.

ОП Развитие на човешките ресурси	4 403	2 691 260 986,00
ОП Добро управление	706	547 009 742,47
ОП Храни	548	316 523 388,93
ОП Инициатива за малки и средни предприятия	1	199 494 596,89
Програма за морско дело и рибарство	1 143	181 994 591,90
Програма за развитие на селските райони	11 525	1 419 459 475,00

Проектите с най-високи изплатени суми дават представа за разнообразието от предметите на изпълняваните договори, както и типа на бенефициентите.

Договорите с висока финансова стойност отново са насочени предимно към публичните структури в страната, като двете най-големи суми са изплатени към АПИ част от АМ „Струма“ и тунел Железница и към Метрополитен ЕАД за разширение от метрото в София.

Договори с най-високи изплатени суми по оперативни програми за периода 2014-2024 г. |
Източник: ИПИ по данни от ИСУН 2020

ОП	Бенефициент	Проект	Изплатени средства, млн. лв.
ОПТИ	АПИ	Автомагистрала „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница	669,3
	Метрополитен ЕАД	Проект за разширение на метрото в София: линия 3, етап I - участък "бул. Владимир Вазов – ЦГЧ – ул. Житница"	638,9
	НКЖИ	„Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец – фаза 1“	381,1
ОПОС	ФСЕС	Осигуряване на подкрепа на особено засегнати от увеличението на цените на енергията МСП чрез мярка, прилагана от ФСЕС (SAFE)	283,4
	Столична община	Изпълнение на дейности за подобряване качеството на атмосферния въздух в Столична община чрез закупуване и доставка на електрически превозни средства за релсов транспорт – трамвайни мотриси	97,6
	ВиК ЕООД Стара Загора	Изграждане на ВиК инфраструктура на обособената територия обслужвана от "Водоснабдяване и канализация" ЕООД - Стара Загора	89,5
ОПРР	ФМФИБ ЕАД	Управление на предоставените с финансово споразумение средства по Приоритетна ос 1 "Устойчиво и интегрирано градско развитие" за финансови инструменти по Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, посредством ФНФ	335,2
	ФСЕС	Осигуряване на подкрепа на особено засегнати от увеличението на цените на енергията МСП чрез мярка, прилагана от ФСЕС (SAFE)	151,4
	МЗ	Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ	131,0
ОПИК	ФМФИБ ЕАД	Управление на ФНФ и изпълнение на финансови инструменти по ОПИК	463,0
	НАП	Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки чрез прилагане на схема за подпомагане от НАП	123,4
	ФМФИБ ЕАД	Изпълнение на финансови инструменти по Приоритетна ос 6 "Възстановяване на МСП" по ОПИК	100,7
ОПНОИР	МОН	Подкрепа за успех	138,1
	МОН	Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час) – фаза 1	98,3

	МОН	Образование за утрешния ден	96,6
ОПРЧР	АЗ	Обучения и заетост	210,2
	АЗ	Заетост за теб	187,6
	МЗ	Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплахата за общественото здраве от COVID-19	177,5
ОПДУ	МЕУ	Надграждане и развитие на Държавен хибриден частен облак за нуждите на електронното управление	52,3
	МТ	Подкрепа по линия на сближаването за справяне с миграционните предизвикателства, породени от военната агресия от страна на Руската федерация в Украйна, за бежанците, пристигнали в Република България, чрез мярка, прилагана от МТ	38,4
	Агенция „Митници“	Надграждане на основните системи на Агенция "Митници" за предоставяне на данни и услуги – БИМИС (фаза 3)	25,3
ОПХ	АСП	„Закупуване на хранителни продукти – 2017-2019“	46,8
	АСП	„Закупуване и доставка на хранителни продукти - 2016“	37,2
	АСП	„Закупуване и доставка на хранителни продукти - 2015“	13,8
ОПИ МСП	ЕИФ	Подобряване на достъпа до финансиране за МСП в България чрез инструмент за неограничени гаранции в рамките за инициативата за МСП	199,5
ПМДР	Община Варна	„Модернизация и реконструкция на рибарско пристанище „Карантината“, местност „Карантината“, район „Аспарухово“, община Варна“	7,6
	Община Несебър	Рехабилитация/реконструкция и модернизация на рибарско пристанище Северна буна – Несебър	7,4
	Община Поморие	Реконструкция и модернизация на рибарско пристанище Поморие - II етап	6,2
ПРСР	ДФЗ	Разходи в размер до 80% от индивидуалните основни месечни заплати, дължими данъци, осигуровки и възнаграждения за платен отпуск на щатния персонал, изпълняващ дейности, пряко свързани с управлението, наблюдението, оценката и контрола на ПРСР 2014-2020 г. и на СПРЗСР 2023-2027 г., както и разходи за допълнително възнаграждение с непостоянен характер	22,1
	ДФЗ	Разходи в размер до 80% от индивидуалните основни месечни заплати, дължими данъци, осигуровки и възнаграждения за платен отпуск на щатния персонал, изпълняващ дейности, пряко свързани с управлението, наблюдението, оценката и контрола на ПРСР 2014-2020 г., както и разходи за допълнително възнаграждение с непостоянен характер	12,7
	Община Ценово	Реконструкция и рехабилитация на съществуващи улици в с. Ценово, с. Долна Студена, с. Караманово и с. Кривина, община Ценово, област Русе	10,7

Период 2021-2027

През текущият програмен период (2021-2027 г.) България е получила близо 2 млрд. лв. европейско финансиране по новите 14 програми. Най-много са изплатените средства за развитие на човешките ресурси (483,5 млн. лв.) и за конкурентоспособност и иновации (341,9 млн. лв.). Отново най-много са изплатените средства към държавни институции.

Изплатени средства (лв.) по европейски програми, 2021-2024 г. | Източник: ИПИ по данни от ИСУН 2020

Програми	Изплатени средства, лв.
Програма Развитие на човешките ресурси	483 451 936,62
Програма Образование	154 218 458,61
Програма Храни и основно материално подпомагане	203 264 569,44
Програма Околна среда	185 589 741,42
Програма Техническа помощ	25 179 212,77
Програма Конкурентоспособност и иновации в предприятията	341 899 304,19
Програма Транспортна свързаност	263 454 374,75
Програма на Република България по фонд „Убежище, миграция и интеграция“	24 227 874,65
Програма на Република България по Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика	82 651 315,86
Програма на Република България по фонд „Вътрешна сигурност“	3 315 190,51
Програма Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация	52 478 503,02
Програма Развитие на регионите	163 176 891,47
Програма за морско дело, рибарство и аквакултури	2 867 984,83

Обща селскостопанска политика

Общата селскостопанска политика (ОСП) на ЕС играе ключова роля за развитието на европейското и в частност българското земеделие и селските райони, предоставяйки финансова подкрепа и насърчавайки устойчивото и иновативно развитие на аграрния сектор.

Чрез ЕФГЗ и ЕЗФРСР ОСП започва действието си в България от присъединяването на страната към ЕС през 2007 година.

Средствата от ЕЗФРСР се покриват от програмите за развитие на селските райони в различните програмни периоди, описани по-горе.

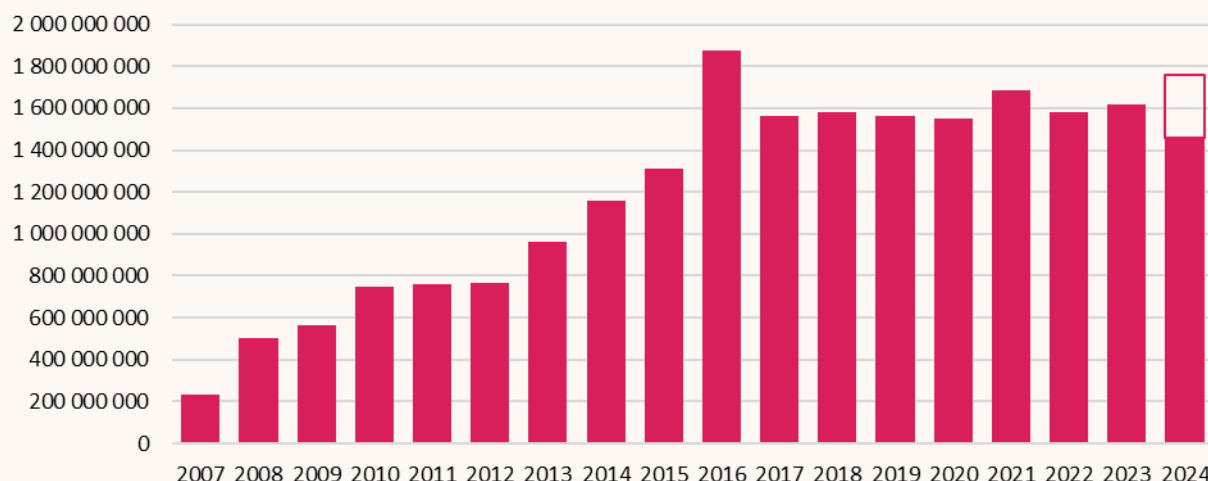
Европейският фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) е вторият основен стълб от ОСП. Той:

- Финансира директни плащания към земеделски производители;
- Подкрепя пазарни мерки, включително интервенции, частно складиране, износни субсидии;
- Подпомага мерки за стабилизиране на селскостопанските пазари.

Разплащателен орган е Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) В периода 2007-2023 г. България е получила над 20 млрд. лв. по ЕФГЗ.

Финансиране на България по ЕФЗ, лв.

Източник: ИПИ по данни на ДФЗ

Най-голяма част от средствата се изплащат по Схемата за единно плащане на площ (СЕПП), където финансирането е фиксирана ставка на хектар допустима площ и се изплаща изцяло от ЕФЗ. Останалите включват подкрепа за специфични сектори, за опазване на околната среда, кризисни и пазарни мерки.

Други**Национален план за възстановяване и устойчивост**

Националният план за възстановяване и устойчивост е стратегически документ, чрез който България получава финансиране от ЕС по МВУ – най-големият инструмент от пакета „Следващо поколение ЕС“, създаден в отговор на пандемията COVID-19. Основните цели на НПВУ са излизане от икономическата криза след COVID-19, преход към зелена и дигитална икономика и устойчиво реформи и инвестиции. Периодът на изпълнение е 2021-2026 г. и България има възможност за усвояване на 13,5 млрд. лева. Изпълнението в страна обаче се бави и изплатената сума към края на 2024 г. е едва 1,9 млрд. лева.

Фондове МВР

За периода 2015-2020 г. по фондове МВР са изплатени общо 246,1 млн. лв., като 216,0 млн. лв. са за 108 договора по ФВС, а 30,2 млн. лв. – за 59 договора по ФУМИ. Проектът с най-висока изплатена по ФВС сума е към ГДГП за договор „Доставка на гранично-полицейски патрулен кораб – Оборудване за ФРОНТЕКС“ – 35 млн. лева. Двата договора с най-висока изплатена сума (с по малко над 4,5 млн. лв.) по ФУМИ пък са към ДАБ при МС по проекти за осигуряване на административен капацитет и условия за настаняване в центровете на ДАБ.

Програма LIFE

Програма LIFE е финансов инструмент на Европейския съюз, подпомагащ проекти за опазване на околната среда, природата и климата на територията на ЕС. Програма LIFE се управлява от ЕК чрез нейните главни дирекции (ГД) „Околна среда“ и „Действия по климата“. Дейността по пряко управление на програмата е делегирана на Изпълнителна агенция за малки и средни предприятия (EASME), която действа под надзора на посочените главни дирекции на ЕК. Външни екипи от експерти по подбор на проекти, мониторинг и комуникация подпомагат ЕК и EASME в техните

дейности. Управлението на двата финансови инструмента на Програма LIFE (NCFF и PF4EE) е делегирано на ЕИБ.

Резерв за приспособяване

Резервът за приспособяване е финансиране от ЕС във връзка с последиците от Брекзит. По него са изплатени 18 млн. лв. към две държавни институции – Агенция „Митници“ и МВР.

Финансиране от европейски държави

Норвегия, Исландия и Лихтенщайн

Реално изплатените суми от страните донори по програмите на финансовия механизъм на ЕИП и НФМ за програмния период 2014-2021 г. са 221,9 млн. лева. Най-много са те по програмата за бедност и регионално развитие (МРНБПВУГ) и програмата Правосъдие – по над 50 млн. лева.

Изплатени средства по програми по финансовия механизъм на ЕИП и НФМ, 2014-2021 г., лв. |
Източник: ИСУН 2020

Програма	Изплатени суми, лв.
Опазване на околната среда и климатични промени	17 016 455,53
Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвимите групи	59 654 934,92
Двустранен фонд	2 543 731,76
Правосъдие	54 548 683,82
Вътрешни работи	27 342 099,58
Културно предприемачество, наследство и сътрудничество	16 658 536,43
Енергетика	44 112 246,86

За предходните два програмни периода (2004-2009 г. и 2009-2014 г.) изплатеното безвъзмездно финансиране по финансовия механизъм на ЕИП и НФМ е около 50 млн. лева.

По линия на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ЕИП), подкрепата за гражданското общество в България се осъществява чрез специално създадени програми за неправителствени организации. Средствата се предоставят от трите държави донори – Норвегия, Исландия и Лихтенщайн, които са част от ЕИП, но не членуват в Европейския съюз.

Норвегия е основният донор и осигурява около 97% от финансирането, докато Исландия и Лихтенщайн допринасят по около 1,5% всяка. Тези средства се разпределят към страните бенефициенти за различни тематични програми, включително такива, насочени към укрепване на гражданското общество, демокрацията, човешките права и социалното включване. Общо за трите програмни периода изплатените средства са близо 60 млн. лв. (29 909 хил. евро).

Таблицата по-долу обобщава алокациите за подкрепа на гражданското общество в България по трите програмни периода на EEA Grants.

Алокации за гражданското общество в България по EEA Grants

Програмен период	Програма/Фонд	Алокация за НПО, евро
2004–2009	Фонд за подкрепа на НПО в България	2 064 000
2009–2014	Програма за подкрепа на неправителствените организации в България	11 800 000
2014–2021	Програма „Фонд Активни граждани – България“	16 045 000

Швейцария

Швейцария предоставя грантове на България чрез Швейцарската програма за сътрудничество. Тя представлява двустранен механизъм за безвъзмездно финансиране, насочен към намаляване на икономическите и социалните неравенства и укрепване на институционалния капацитет в страната. Тя се реализира в два основни етапа.

Първият етап обхваща периода 2009-2019 г. и е на стойност 76 млн. швейцарски франка. По него са финансирани 93 инициативи и 22 научни обмена като приоритетните сектори са:

- Околна среда и инфраструктура
- Гражданско общество и социално включване
- Образование и научен обмен
- Сигурност и правосъдие
- Подкрепа за частния сектор

Едни от най-големите инициативи са проект DOMINO за въвеждане на дуално професионално обучение, програма ZOV за интеграция на ромски деца чрез образование и здравеопазване, проект за премахване на остарели пестициди

Вторият етап обхваща периода 2020-2029 г. и е с общ бюджет 92,5 млн. швейцарски франка. При него се изпълняват 11 програми, като ключовите направления са:

- Икономически растеж и намаляване на младежката безработица
- Опазване на околната среда и климата
- Здравеопазване и социална защита
- Управление на миграцията и интеграция
- Гражданска ангажираност и прозрачност

Основни проекти във втория етап са проект DOMINO 2 - продължение на дуалното професионално обучение), SBRP - научно сътрудничество и обмен между български и швейцарски изследователи, ZOV II – насърчаване на социалното включване чрез образование и здравеопазване, CETF – подкрепа за граждански организации и участие в публичния дебат

През първия етап (2009-2019) всички планирани средства от 76 млн. CHF са договорени и изплатени, като проектите са успешно реализирани до края на 2019 година. Вторият етап (2022-2029) е в процес на изпълнение, като до момента са подписани споразумения и стартирани ключови програми, включително DOMINO 2, SBRP и ZOV II. Очаква се всички проекти да бъдат завършени до края на 2029 година.

До момента безвъзмездното финансиране по програмата възлиза на около 200 млн. лева.

Германия

Германската агенция за международно сътрудничество (GIZ) е ключов партньор на България в областта на техническата и институционалната подкрепа, особено в периода преди и след присъединяването на страната към Европейския съюз.

GIZ е основният изпълнител на германската двустранна помощ за развитие, финансирана от Федералното министерство за икономическо сътрудничество и развитие (BMZ). След присъединяването на България към ЕС през 2007 г., двустранното сътрудничество постепенно се трансформира, като GIZ продължава да изпълнява проекти с регионален или транснационален характер, включващи България като част от по-широки инициативи в Югоизточна Европа.

Едни от най-големите направления за безвъзмездно финансиране включват:

- Подготовка за членство в ЕС и административен капацитет - GIZ оказва съдействие на българските институции в процеса на хармонизиране с европейското законодателство и изграждане на капацитет за управление на предприєдинителните фондове. Това включва обучение на държавни служители и подкрепа за разработване на стратегии и политики.
- Развитие на селските райони - в рамките на регионални проекти, GIZ подпомага устойчивото икономическо развитие на селските райони чрез интегриран подход, включващ участие на местните общности и използване на европейски програми за финансиране.
- Професионално образование и обучение - GIZ съдейства за подобряване на системата за професионално образование в България, като насърчава сътрудничеството между образователните институции и частния сектор за разработване на програми, отговарящи на нуждите на пазара на труда.

Допълнително, през разглеждания период Германия е предоставяла безвъзмездно финансиране в България чрез Германската банка за развитие (KfW) – за проекти в области като енергийна ефективност, водоснабдяване и управление на отпадъците, различни НПО (Фондация Роберт Бош, Фондация Херти, Фондация Бергхоф, Welthungerhilfe), Европейска климатична инициатива (EUKI) - проекти за устойчиво развитие и намаляване на емисиите на парникови газове, Германска служба за академичен обмен - стипендии и финансиране за академичен обмен между Германия и България.

Великобритания

Великобритания също предоставя безвъзмездно финансиране в България по редица канали, основните от които са:

- Грантови схеми на Британското посолство – в подкрепа на местните НПО, проекти, свързани с добро управление, върховенство на закона, права на човека, устойчиво развитие и социално включване;
- Образователни и културни програми на Британския съвет – езиково обучение, културен обмен, образователни програми и квалификации;
- Научно и иновационно сътрудничество чрез UK Science & Innovation Network - сътрудничество между български и британски академични институции, съвместни изследователски проекти, обмен на добри практики в областта на науката и иновациите;
- Международен образователен обмен чрез Програмата "Тюринг" - международен образователен обмен, стажове и обучения в чужбина, проекти за студенти и ученици от Обединеното кралство.

Франция

Франция предоставя безвъзмездна помощ в България чрез редица организации и проекти. Сред основните са:

- Френската агенция за развитие – подкрепя развитие на здравеопазването, образованието, инфраструктурата;
- Посолство на Франция – подкрепя културата, образованието, гражданското общество;
- Френски културен институт – институционално, образователно и езиково (например през Френския лицей „Виктор Юго“ в София и Международното френско училище във Варна) и научно и университетско сътрудничество (например проект „Виртуален форум за образование и професионална реализация“, отдел за подкрепа на осемте университетски франкофонски програми и българските университети, програма Юбер Кюриен „Рила“, стипендии „France Excellence“).

Нидерландия

Нидерландия също е сред държавите, които осигуряват безвъзмездно финансиране в България в разглеждания период. Една от най-големите програми е MATRA (Maatschappelijke Transformatie), чиято основна цел е укрепване на демокрацията и върховенството на правото в страните от ЦИЕ. MATRA/HRF фондовете за България са целеви, в малък и среден мащаб и слагат акцент върху правата на човека, демокрацията, институционалния капацитет, култура и социална реформа.

Сред големите проекти са Националният механизъм за насочване и подкрепа на трафикирани лица, подобряване управлението на етажната собственост, опазване на културното наследство, програми за гражданско образование, съдебна реформа, медии.

Финансиране от други страни

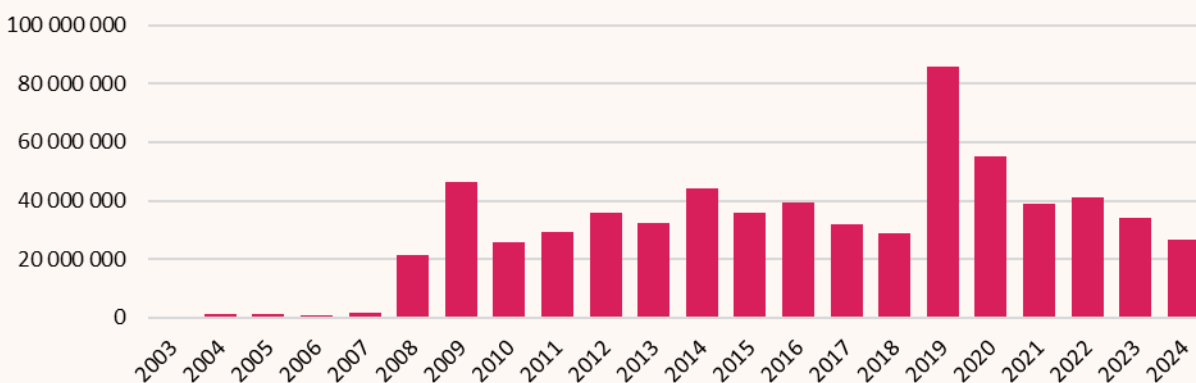
САЩ

В началото на прехода България получава публично финансиране от правителството на САЩ чрез различни програми на Американската агенция за международно развитие. Според обобщен доклад на Агенцията, през т.нар. трансформативен период от началото на 1990-те до присъединяването на България към ЕС през 2007 г., подкрепата от САЩ за политическото и стопанското развитие на страната е в размер на малко над 1,2 млрд. лева³. Помощта е насочена към широк кръг области, включително банки и други финансови институции, енергетика, развитие на гражданското общество и други.

В изследването отделяме повече място на финансирането от частни донори, включително различни фондации и други неправителствени дарителски организации, подкрепящи дейности в България. За периода 2003–2024 г. грантовете от САЩ са над 2500. Общата им стойност за периода⁴ е 660 млн. лева. Най-голяма част от средствата са насочени към развитие на гражданското общество и на демократични институции, следват грантовете в секторите на образованието и на културата и изкуството. Сред най-големите дарения са това на Фондация „Бил и Мелинда Гейтс“ за Програма „Глобални библиотеки“ на стойност около 15 млн. щатски долара през 2009 г. с основен получател Министерство на културата на България. Едни от най-големите дарители са и Фондация „Америка за България“, насочваща ресурси към различни сфери, като например развитие на гражданското общество и ефективността на институциите, Глобален фонд за жените, насочен към защита на правата на жените, OAK Foundation – за грантове към защита на уязвими групи, основно жени и деца, Фондация „Отворено общество“, Mercy Corps, Myraid USA, Charles Steward Mott Foundation.

Безвъзмездно финансиране в България от САЩ, лв.

Източник: ИПИ по данни от основните донори

По-голямата част от безвъзмездното финансиране идва от различни фондации, но България получава помощ и по други линии (включително частни донори) като Keren Kiryat Sefer Inc, Safe Passage, Remnant of Israel Inc, The Coca-Cola Foundation Inc, Dongyu Gatsal Ling Initiatives Incorporated, The Tricontinental Ltd, ProVeg International, Inc, Resqcats Inc, Ecumenical Project for International Cooperation, Inc.

³ По средногодишен валутен курс от БНБ и МВФ

⁴ По средногодишен валутен курс от БНБ и МВФ.

През годините един от пиковите на сумата на грантовете е именно през 2009 г., включваща старта на проекта „Глобални библиотеки“, а другият е през 2019 г. – годината с най-много на брой (и съответно сума) на проектите – близо 400.

Най-многобройни са проектите по теми като:

- Превенция на насилието
- Защита от дискриминация
- Гражданско участие
- Защита на правата на малцинствата
- Висше образование
- Защита на правата на жените
- Защита на правата на хората с увреждания
- Защита от домашно насилие

Като суми над 1/3 от средствата са насочени към шест от общо 230 направления.

С най-висок дял е безвъзмездното финансиране, подпомагащо гражданското участие и развитието на неправителствения сектор.

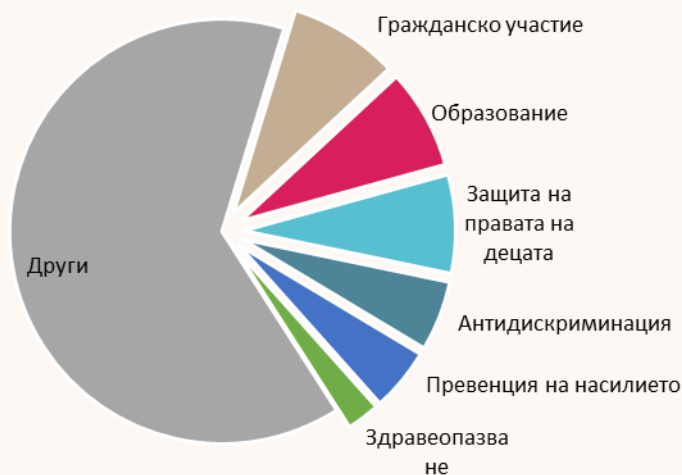
Образованието е втората област с най-много грантове, като помощта обхваща проекти в предучилищна възраст, такива във всяка степен на средното образование (включително професионалното), висшето образование и ученето през целия живот.

Голяма част от средствата са насочени и към защита на правата на уязвими групи, в частност деца и жени, включително превенция на насилието, както и към различни проекти за намаляване на дискриминацията в обществото.

Средствата в здравеопазването обхващат редица аспекти на подобряването на здравето на населението, включително спешната медицинска помощ, превенция и лечение на конкретни заболявания (например Алцхаймер, деменция, рак, диабет), репродуктивна медицина.

Другите направления на безвъзмездното финансиране включват проекти, насочени към предприемачеството, околната среда, правораздаването, изкуствата, спорта, увеличаване на ефективността на институциите.

Безвъзмездно финансиране от САЩ
Източник: ИПИ по данни от основните донори

Япония

Японската агенция за международно сътрудничество (JICA) е предоставя финансиране на България чрез помощ за развитие (ODA) в периода след 1989 година. Грантовете са насочени към различни сектори, включително инфраструктура, образование и техническо сътрудничество. Един от значимите проекти, финансирани от JICA, е разширението на софийското метро. Този проект е получил ODA заем и включва техническа помощ от японски компании. По отношение на безвъзмездното финансиране JICA предоставя техническо сътрудничество чрез обучение на български специалисти в Япония и изпращане на японски експерти в България. Тези програми са насочени към изграждане на капацитет в различни сектори.

Конкретни грантове от Япония към България са предоставяни по Програма за безвъзмездни средства на японското посолство (GGP), управлявана от Японското посолство в България. Тя предоставя финансиране на неправителствени организации, общини и образователни институции за малки проекти в сферата на образованието (например подмяна на дограма и отоплителни системи в училища в малки населени места), здравеопазването (например доставяне на медицинска апаратура за общински болници и здравни центрове), социалните услуги (например подкрепа за домове за възрастни хора чрез предоставяне на оборудване и подобряване на условията), околната среда.

С влизането в Европейския съюз през януари 2007 г., България се превръща от страна-получател в донор, затова в края на 2008 г. представителният офис на JICA в България е затворен, а техническото сътрудничество прекратено. Освен това през 2010 г. е прекратена безвъзмездната финансова помощ на местно равнище.

Икономическата помощ под формата на безвъзмездно изплатени средства от Япония към България е над 2000 млн. йени (близо 30 млн. лева).

Някои от най-значимите проекти за безвъзмездна помощ включват:

- Проект за строеж на пречиствателна станция в община София (1,117 милиона йени, след размяна на ноти през 1998 г.)
- Безвъзмездна помощ на над-проектно ниво (500 милиона, след размяна на ноти през 1999 г.)
- Безвъзмездна помощ за проекти на местно равнище (ок. 400 милион йени, 82 проекта)
- Международна спешна помощ (22 милиона йени, през 1997 г.)
- Международна спешна помощ (ок. 10 милиона йени, през 2005 г.).

Помощта в секторите на културата и образованието са на стойност около 1000 млн. йени (близо 15 млн. лева). Реципиенти по програмите за безвъзмездна помощ в областта на културата са Оркестърът на Софийска филхармония, Националния дворец на културата, Националната опера и балет, Националната художествена галерия, Националния институт за паметници на културата, Националния археологически институт с музей към БАН и много др. Най-мащабният проект е проучването и консервацията на тракийската гробница край с. Александрово (4 в. пр. Хр.) и изграждането на Музей за тракийско изкуство в Източните Родопи на обща стойност 341 млн. йени. Японското правителство отпуска и безвъзмездна помощ по 10 проекта в рамките на т. нар. Културна безвъзмездна помощ за НПО и органи на местното самоуправление на обща стойност 345 000 евро, като целта е да се подпомогнат институции, свързани с популяризирането на японски език и култура в България. Един от проектите е за изграждане на Културен и образователен център към столичното 18 СОУ „Уилям Гладстон“, завършен през февруари 2008 година.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

България е получила близо 70 млрд. лв. безвъзмездно финансиране от чуждестранни донори през последните три десетилетия. Основното подпомагане е по линия на членството на страната в ЕС, но и редица отделни държави предоставят различни грантове.

Този мащаб на безвъзмездното финансиране го прави ключов катализатор за икономическо и институционално развитие на България. То допринася за инфраструктурна модернизация, социална подкрепа, институционални реформи и регионално сближаване. Международната помощ извън ЕС допълва финансирането в чувствителни сфери като граждански права, култура, образование и здраве.

ИЗПОЛЗВАНИ ИЗТОЧНИЦИ

Агенция Пътна инфраструктура
Българка народна банка
Държавен фонд „Земеделие“
Европейска климатична инициатива
Европейска комисия
Изпълнителна агенция „Одит на средствата от Европейския съюз“
Изпълнителна агенция „Сертификационен одит на средствата от европейските земеделски фондове“
Интегрирана информационна система на държавната администрация
Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България
Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ИСУН
ИСУН 2020
Международен валутен фонд
Министерски съвет на Република България
Министерство на външните работи
Министерство на вътрешните работи
Министерство на образованието и науката
Министерство на околната среда и водите
Министерство на регионалното развитие и благоустройството
Министерство на транспорта и съобщенията
Министерство на труда и социалната политика
Министерство на туризма
Министерство на финансите
Министерство на финансите
Посолство на Франция
Посолство на Япония в Република България
Посолство на Нидерландия
Сметна палата на Република България
Френски културен институт
Candid
Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
Eurostat
German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development (BMZ)
Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)